אמר רב פפא כגון שהיו [א]מופלין שניהן סבר אביי למימר חטא בפני עצמו ועשה בפני עצמו היכי דמי דיתבי בשני מקומות וקא מורו בתרי איסורי אמר ליה רבא אטו שני מקומות גורמין אלא אפילו יתבי בחד מקום וכיון דקא מורו בתרי איסורי חטא בפני עצמו הוא: פשיטא הוא בחלב והן בעבודת כוכבים חטא בפני עצמו הוא דהא חלוקין בטעמייהו וחלוקין בקרבנות דהוא בפר והן בפר ושעיר דהא קא מייתו הני שעיר והוא לא מייתי וכל שכן הוא בעבודת כוכבים והן בחלב דחלוקין בקרבנותיהן [ב][לגמרי] דהוא שעירה ואינהו פר אלא הוא בחלב המכסה את הקרב והן בחלב שעל הדקין מהו מי אמרינן אף על גב דקרבנן שוה כיון דמתרי קראי קאתו הא פליגין בטעמייהו או דלמא שם חלב אחד הוא אם תמצא לומר שם חלב אחד הוא הוא בחלב והן בדם מהו מי אמרינן בטעמייהו הא פליגין או דלמא כיון דשוין בקרבן בתר קרבן אזלינן [א]תיקו: שאין בית דין חייבין עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת וכו': מנלן דעד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת כדאמרינן באידך פירקין [ג]ונעלם דבר דבר ולא כל הגוף: וכן המשיח: מנלן דכתי' [1]לאשמת העם הרי משיח כצבור: ולא בעבודת כוכבים כו': מנלן דתנו רבנן לפי שיצאה עבודת כוכבים לדון בעצמה יכול יהו חייבין על עקירת מצוה כולה נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן בב"ד אף כאן נמי בב"ד ומה להלן דבר ולא כל הגוף אף כאן נמי דבר ולא כל הגוף:

מתני' [ב]אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה [ג]וכן המשיח ולא בעבודת כוכבים אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה:

גמ' מנלן דתנו רבנן ישגו יכול יהו חייבין על שגגת מעשה ת"ל ישגו ונעלם דבר אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה: וכן המשיח: מנלן דכתיב [ד]לאשמת העם הרי משיח כצבור: ולא בעבודת כוכבים אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה: מנלן דת"ר לפי שיצאה עבודת כוכבים לדון בעצמה יכול יהו חייבין על שגגת המעשה נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף כאן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה ואילו משיח בעבודת כוכבים לא קתני מתניתין מני רבי היא [ד]דתניא משיח בעבודת כוכבים רבי אומר בשגגת מעשה וחכמים אומרים [ה]בהעלם דבר [ו]ושוין שבשעירה ושוין שאין מביא אשם תלוי ותסברא בזדונו כרת ובשגגתו חטאת מי קתני אלא תני הא הוא הדין להא ה"נ תנא הא והוא הדין להא מ"ט דרבי אמר קרא [2]וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה הנפש זה משיח השוגגת זה נשיא בחטאה בשגגה רבי סבר חטא זה בשגגה יהא ורבנן סברי מי שחטאתו בשגגה יצא משיח שאין חטאתו בשגגה אלא בהעלם דבר ושוין שבשעירה כיחיד [ה]מנלן דאמר קרא [3]ואם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח כולם בכלל נפש אחת הן: ושוין

אמר רב פפא. בשוין דהוא מופלא והן מופלאים הלכך איצטריך למיתני דכי חטא בפני עצמו אע"ג דהוראה דידהו הוי הוראה מעליא אפילו הכי מתכפר בפני עצמו משום דקא מורו בשני איסורי חטא עם הצבור אע"ג דהוא מופלא דהוראה דידיה הוי הוראה מעליא אפ"ה מתכפר עם הצבור משום דקא מורו בחדא איסורא: **בשני מקומות.** משיח במקום אחד וב"ד במקום אחר: **בטעמייהו.** בפסוקים דחלב ועבודת כוכבים מתרי קראי נפקי: **וחלוקין בקרבנות.** דב"ד מייתי שעיר אעבודת כוכבים והוא לא מייתי שעיר: **דהוא שעירה.** לחודיה דכתיב בעבודת כוכבים בפרשת שלח לך אנשים [ו] ואם נפש לאחד יחיד ואחד נשיא במשמע: **הוא בחלב המכסה את הקרב.** דהוי דבר שאין הצדוקים מודין דהא לא מפרש קרא מאי ניהו דאפי' אמוראי פליגי בשחיטת חולין באלו טריפות (דף נ:) מאי ניהו כרס הפנימי וכ"ש חלב שעל גבי הדקים שאין הצדוקים מודין דהא לא כתיב בהדיא. אי נמי דהורו בחלב שעל הקרב בין בכזית לפחות מכזית דכזית לא כתיב בהדיא והוי דבר שאין הצדוקין מודין: **אע"ג דקרבנן שוה.** דהן בפר והוא בפר: **כיון דמתרי קראי קא אתו.** כדאמרינן לעיל בפרק קמא (דף ג.). ואת החלב [ז] וי"ו יתירא להביא חלב שעל גבי הדקין: **הא פליגין בטעמייהו.** הא חלוקים בפסוקים ומתכפר בפני עצמו: **או דלמא שם חלב אחד הוא.** והורה עם הצבור הוא ומתכפר עם הצבור: **והן בדם.** כגון בדם המובלע באיברים או בין כזית לפחות מכזית והוי דבר שאין הצדוקין מודין: **בתר קרבן אזלינן.** דכיון דשוין בקרבן הורה עם הצבור הוא ומתכפר עם הצבור. תיקו: **לפי שיצאה עבודת כוכבים.** מכלל פר העלם דבר של צבור לידון בעצמו בהבאת פר ושעיר: **נאמר כאן.** בעבודת כוכבים מעיני והיה אם מעיני העדה [ח]: **ונאמר להלן מעיני.** ונעלם דבר מעיני הקהל [ט]: **מה להלן ב"ד.** דכתיב ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו ואמרינן לעיל בפ"ק (דף ה.) הוראה תלויה בב"ד דכתיב ונעלם דבר מעיני הקהל דהיינו ב"ד ומעשה תלוי בקהל דכתיב הקהל ועשו ובעבודת כוכבים לא כתיב ב"ד דכתיב והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה [י] ואי ס"ד ב"ד והא אין מעשה תלוי בב"ד אלא בקהל דהכא כתיב מעיני העדה נעשתה דהיינו מעשה אלא מה להלן ב"ד דכתיב בפרשת ויקרא אף כאן בית דין: **מתני' אין חייבין בקרבן וכו'.** אין

ב"ד חייבין קרבן אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה וכן המשיח ולצבור הוא דכי עבדי בשגגת מעשה לחודיה מייתו כל חד וחד כשבה או שעירה דדייניגן כיחידים דכיון דלא עשו ע"פ ב"ד מחלקי כולהו מהדדי והוו יחידים ויחידים חייבין בשגגת מעשה אבל משיח בשגגת מעשה לחודיה פטור מכלום כדאמר לקמן בפרק בתרא (דף יא.) מעם הארץ [כ] פרט למשיח דאינו מביא בשגגת מעשה כלל והיינו דקאמר יצא משיח שאין חטאתו בשגגה דהיינו בשגגת מעשה וכו': **גמ' ואילו משיח בעבודת כוכבים לא קתני.** דקתני ולא בעבודת כוכבים אין חייבים אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה ולא קתני וכן המשיח ומדלא קתני וכן המשיח מכלל דמשיח בעבודת כוכבים חייב בשגגת מעשה לחודיה: **מתני' מני ר' היא דתניא משיח בעבודת כוכבים ר' אומר בשגגת מעשה.** לחודיה: **וחכ"א בהעלם דבר.** כלומר עם שגגת מעשה כשאר מצות. ושוין שאין מביא שום אשם תלוי: **ותסברא זדונו כרת ושגגתו חטאת.** דעבוד' כוכבי' דקתני ולא בעבוד' כוכבים אלא על דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת מי קתני וכן המשיח והא קי"ל דמשיח נמי בעבודת כוכבים אינו חייב אלא על דבר שזדונו כרת ועל שגגתו חטאת כדאמרי' לקמן [ח.] נאמר כאן עליה כו' לאשמת העם הרי משיח כצבור ואפי' הכי לא קתני במתני' וכן המשיח: **אלא תנא בהא.** בדבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת [ל] כשאר מצות וכן המשיח והוא הדין בעבודת כוכבים דמשיח כצבור דאינו חייב בעבודת כוכבים אלא בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת: **הכא נמי תנא בהא.** דאין חייבין בשאר מצות אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה וכן המשיח והוא הדין לעבודת כוכבים דמשיח כצבור כי היכי דאין ב"ד חייבין על עבודת כוכבים אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה ולא כרבי: **מאי טעמא דרבי אמר קרא.** בפרשת שלח לך וכפר הכהן על הנפש השוגגת וגו' סבר רבי חטאה בשגגה הכי משמע חטא זה בשגגה יהא כלומר בשגגת מעשה לחודיה ואפילו משיח: **ורבנן סברי מי שחטאו בשגגה.** דהכי משמע וכפר הכהן על הנפש השוגגת דידיה שעירה בשגגת מעשה מי שחטאו בשגגה בשאר מצות: **יצא משיח שאין חטאתו בשגגה.** בשאר מצות כלומר בשגגת מעשה אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה דעל שגגת מעשה לחודיה פטור לגמרי: ושוין

תוספות

דיתבי בתרי מקומות וקמורו בחד איסורא. תימה מאי אצטריך בשוין אפי' לא שוו נמי הוראתן הוראה דהא דבעינן לעיל מופלא בב"ד שהיה להן ללמוד ולא למדו והכא מאי אצטרכין ללמוד כיון דלאיסור אחד הורו ושניהן הורו שוה ונראה כספרים דגרסי מלתא דרב [מ] טפי בשוין בתר דמוקי בתרי אסורי: **נאמר כאן מעיני.** תימה דלעיל בפ"ק משמע בדברי אביי דלא ידעינן שאר מצות אלא מעבודת כוכבים והכא משמע איפכא וי"ל דאביי נמי הכי בעי למילף כי הכא דעיני דעבודת כוכבים לא פשוט לן שהוא ב"ד אלא ה"ק ילפינן עיני עיני כלומר האי עיני דעבודת כוכבים ילפינן משאר מצות שהוא ב"ד והדר ילפינן ההוא מעיני מהאי לענין זה דכי היכי דגבי עבודת כוכבים מעשה תלוי בקהל כדמשמע נעשתה ה"נ האי עיני דשאר מצות: **דת"ר ישגו יכול יהיו חייבין על שגגת מעשה.** תימה למאי איצטריך הא כבר ילפינן מדבר דבר דמקצת דבר בעינן והא לא שייך כי אם בהוראה ועוד איך יהיו חייבין על שגגת מעשה למ"ד ב"ד מביאין פר טוביה חטא וזיגוד מינגד מה חטאו ב"ד ועוד תניא פ"ק עם הארץ לרבות אפי' רובו ואפי' כולו דמייתו שעירה או כשבה ולא פר. וי"ל דאי לאו דמשמע דבעינן העלם דבר לא היינו אומרים שב"ד יהיו חייבין אלא צבור דאע"ג דלעיל דרשינן דמעשה תלוי בקהל והוראה תלויה בב"ד השתא מיהו לא דרשינן הכי מיהו הקישא דדבר צ"ל דמתחלה צריך למילף הוא ואח"כ לומר דבר ולא כל הגוף:

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פט"ו מהל' שגגות הלכה ה סמג עשין רטז ועיין בכ"מ:

יב ב מיי' שם פי"ב הלכה א ב ופי"ג הלכה א:

יג ג מיי' שם פט"ו הל' א והלכה ג:

יד ד מיי' שם הל' א:

טו ה ו מיי' שם הל' ג:

◆

רבינו חננאל

פירוש הואיל ונחלקו בדגלים לטעם שאמרנו אילו הקריב אחד וחברו לא איכא זילותא. דתניא [מג"ת פי"ב] שלמה עשה ז' ימים בחנוכת הבית מפני מה עשה משה י"ב כדי לחלוק כבוד לנשיאים. פי' שאם הקריב זה ולא יקריב זה איכא קפידא וקיימא לה קושיא דאי הכי בצרו להו וליכא למימר כהנים עם לעצמן ולעולם קסבר ר' שמעון חטאת השותפין לא אזלא למיתה. מאי הוה עלה פירוש דהא דרב יוסף מי מתוקמא האי כר' שמעון אי לא. ת"ש דתניא בספרא פרשת נשיא ושחט אותו ולא תמורתו ולמטה הוא אומר ושחט אותה ולא וולדה ולא תמורתה מכאן היה רבי שמעון אומר כו' ר"ש אומר ה' חטאות מתות וולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ושנתכפרו בעליה ושעברה שנתה ואי אתה יכול לומר ולד חטאת בצבור. פי' ימות לפי שאין הצבור [מפרישין נקבה וא"א יכול לומר תמורת חטאת בצבור לפי שאין הצבור] ממירין. פי' דתנן בתמורה הצבור והשותפין מקדישין אבל לא ממירין. ואי את יכול לומר חטאת שמתו בעלים בצבור לפי שאין הצבור מתים פי' כולם הלכך כל אלו השלשה לתנהו בצבור. יכול כפרו בעלים ושעברה שנתה יהו מתות בצבור אמרת ילמד סתום ממפורש. פי' סתום דצבור [א] מפורש דיחיד. מה ולד חטאת ותמורת חטאת ושמתו בעליה ביחיד דברי' אמורים ולא בצבור אף כיפרו בעלים ושעברה שנתה ביחיד דברי' אמורים ולא בצבור. הלכך קרבין בצבור. פי' הוא הדין לשותפין נמי דאמרינן אי אתה יכול לומר ולד חטאת בשותפין שאין שותפין מביאין נקבה פי' דכתיב בחטאת יחיד וכפר עליו. ותניא בספרא שתהא כפרה לשמו שלא יכפר על שנים כאחת. ולא תמורת חטאת בשותפין לפי שאין שותפין ממירין וה"נ ילמוד סתום ממפורש דכולהו ה' חטאות לר' שמעון בשותפין לא מייתי ולא מתוקמא האי דמת אחד מב"ד פטורין כר"ש דלסבריה חייבין וכמאן דאוקמה כר"מ סלקא סוגיא דשמעתא: הדרי' לאקשויי אהא דקתני ר' שמעון ילמוד סתום ממפורש וכי דנין אפשר משאי אפשר. פי' היאך נדון כפרו בעליה ושעברה שנתה דאפשר בהו בצבור מולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה דאי אפשר בהן בצבור. ופרקינן בחד מקום גמיר. פי' כך גמיר ר"ש מפי רבותיו הלכה למשה מסיני כי החטאות המתות אין אחת מהן נוהגת אלא במקום שנוהגות כולן וכיון דאי אפשר באותן הג' לנהוג בצבור (הכי) [הני] נמי אין נוהגות ובעל כרחך למד סתום ממפורש והתם בתמורה בסוף פרק יש בקרבנות היחיד אקשינן עלה כי האי גוונא וכי דנין אפשר משאי אפשר. אמר ר"ל ד' נתנו והעמידום על ה' פי' אלו הה' חטאות ד' מהן נתנו למיתה וה' נשתכח דינה בימי אבל משה. דגרסינן התם בפרק יש בקרבנות היחיד א"ר יצחק אף חטאת שנתכפרו בעליה נשתכחה בימי אבל משה והעמידו כל הה' למיתה. כלומר ואי ס"ד דהני ד' בצבור נתנו הא אי אפשר בכולהו. אלא ש"מ ביחיד נתנו ובעל כרחך ילמד סתום ממפורש: אמר ברוך קדמנו באור תנאין י"א אשר אין חולק בי' מהן כי הן צורך ההוראה ואותו שחלק בא' והוא ר' יהודה האומר שמתקיימת בב"ד שבט. ואין הלכה כמוהו אלא כחכמים. עכשיו נבאר החלוקה היטב לאמר כי נחלקו חכמי המשנה ג' מחלוקת בביאת הפר. א) משום ר' מאיר נחלקו בה ב' התנאין. אחד אמר כי ר' מאיר היה סובר כי הקהל הכתוב בפרשה כל קהל שבטי ישראל הוא ולעולם אין מביאין פר עד שיעשו רוב ישראל בשבטים ובמספר הגברים וכשעושין החובה תלויה במי שההוראה תלויה והן ב"ד. הלכך ב"ד יביאו פר אחד וכל ישראל פטורין ובעבודת כוכבים פר ושעיר וכל ישראל פטורין ור' שמעון בן אלעזר אומר לא היה ר' מאיר מבקש רוב מספר שבטים ורוב מספר גברים אלא או זה או זה: ב) ר' יהודה הסובר כי הקהל הכתוב בפרשה שבט הוא. וכך שורתו אם חטא שבט או רובו בהוריית בית דינו אותו שבט מביא פר וב"ד וכל ישראל פטורין אבל חטא בהוריית בית דין הגדול (באין) [כולן] על אותו חטא י"ב פרים מביאין. אבל אם היה החטא ממיעוט שבט ליכא פר ובין כך ובין כך ב"ד לעולם פטור. ג) ר' שמעון הסובר כי הקהל שבט הוא אבל אין לו חובת פר כלל ולא לב"ד על ידו אלא בהוריית ב"ד הגדול וכך דינו כשהורו ב"ד הגדול ועשה שבט או רובו על פיהם אותו שבט מביא פר וב"ד מביא על ידו פר כי כשם שנשתתפו בשגגה ישתתפו בחובה ושאר ישראל פטורין. והוא הדין לב' שבטים או ג' או ד' או ה' או ו' והן רובו או ז' והן

[א] ר"ל הג' דמשכחת בצבור. דיחיד ר"ל הג' דלא משכחת אלא ביחיד.

מסורת הש"ס

א) [נדל"ל מופלאין], ב) ב"ש, ג) [לעיל ד.], ד) סנהדרין סא:, ה) (ושעירה ביחיד מנלן. גי' רש"א), ו) [במדבר טו], ז) [ויקרא ג], ח) [במדבר טו], ט) [ויקרא ד], י) [שם], כ) [ויקרא ד], ל) [צ"ל בשאר], מ) צ"ל רב פפא.

◆

תורה אור השלם

1. אִם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פַּר בֶּן בָּקָר תָּמִים לַייָ לְחַטָּאת: ויקרא ד ג
2. וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגֶגֶת בְּחֶטְאָה בִשְׁגָגָה לִפְנֵי יְיָ לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ: במדבר טו כח
3. וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה וְהִקְרִיבָה עֵז בַּת שְׁנָתָהּ לְחַטָּאת: במדבר טו כז

◆

מוסף רש"י

משיח בעבודת כוכבים. כהן משוח בקרבן עבודת כוכבים, **רבי אומר בשגגת מעשה.** אפילו לא נעלם ממנו איסור עבודת כוכבים אלא ששגג במעשה חייב, ואע"ג דבשאר מצות אין מביא קרבן האמור בו אלא א"כ נעלמה ממנו הלכה, דכתיב גבי חטאת צבור ונעלם דבר, כגון הורו ב"ד שחלב מותר ועשו ע"י העלמתן, דבפר כהן משוח כתיב לאשמת העם, הרי משוח כצבור, אפילו הכי בעבודת כוכבים שקרבנו שוה לשאר יחידים, כדקתני ואזיל, מחייב בשגגת מעשה בלא העלם דבר, **וחכמים אומרים.** אף כאן אינו חייב אלא בהעלם דבר (סנהדרין סא.). **ושוין שבשעירה.** כיחיד, ואפילו לרבנן דלא משוי ליה כשאר יחיד להתחייב בלא העלם דבר, מודים הן שאין קרבנו בעבודת כוכבים חלוק משאר יחיד שמביא שעירה, דכתיב גבי קרבן עבודת כוכבים בפרשת שלח לך ואם נפש אחת, אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משוח במשמע, ואע"פ שנשיא ומשוח חלוקין מן היחידים בשאר מצות, שהנשיא מביא שעיר זכר ונאכל וכהן משוח פר ונשרף והיחיד מביא כשבה או שעירה, בעבודת כוכבים שוין הן (שם). **ושוין שאין מביא אשם תלוי.** על שום לא הודע שבתורה, משום דגבי אשם תלוי כתיב על שגגתו אשר שגג, משמע מי שמביא חטאת על הודע דשגגת מעשה מביא אשם תלוי על לא הודע, יצא משוח שאין מביא חטאת אלא בהעלם דבר, ואשמעינן הכא אפילו לרבי דאמר שיש לך קרבן שהמשוח חייב בשגגת מעשה מודה הוא שאין מביא אשם תלוי (שם).

◆

תוספות הרא"ש

ונעלם דבר דבר ולא כל הגוף. וכן המשיח דכתיב לאשמת העם הרי משיח כצבור. והקשה הרמ"ה ז"ל למה לי הקישא להאי מלתא הא במשיח גופיה כתיב מאחת מהנה דמשמע מאחת ולא כל אחת. ותירץ דהאי מאחת גבי עשיה כתיב ועשה מאחת מהנה. ואנן בהוראה הוא דבעינן למילף שצריך קיום קצת ובטול קצת. ונראה דבלא"ה צריכי מ"ם דמאחת לדרשא אחרינא כדדרשינן מניה בשבת פרק הבונה (דף קג) שאם כתב שם משמעון חייב. **לפי** שיצאת ע"ז לידון בעצמה יכול יהו חייבין על עקירת מצוה כולה נאמר כאן כו' מה להלן בב"ד אף כאן בב"ד. מה להלן דבר ולא כל הגוף כו'. הקשה הרמ"ה ז"ל מה צריך ללמוד ע"ז משאר מצות דאיירי בב"ד. דמהיכי ידעי' בשאר מצות דאיירי בב"ד אלא מדכתיב מעיני הקהל דמשמע ב"ד דכמו שאדם הולך אחר מאור עיניו כך כל הקהל הולכין לאור הוראתו של ב"ד. ובעבודת כוכבים כתיב מעיני העדה דמשמע בית דין. ותירץ משום דבעבודת כוכבים כתיב מעיני העדה. ועדה משמע בכל דוכתא ב"ד כדכתיב ושפטו העדה והצילו העדה. הלכך אי לאו ג"ש הוה מפרשינן מעיני העדה מופלא שבב"ד שהוא עינם של שאר סנהדרין שאם (הורו) [הורה] לבדו בלא האחרים ועשו הצבור על פיו חייבין. הלכך צריך ללמוד משאר מצות דכתיב בהו מעיני הקהל וכולא סנהדרין הם עיני. ונראה שבחנם דחק דהא (בשאר) [דבשאר] מצות ידעינן דאיירי בהוראת סנהדרין לאו ממשמעותו נפקא אלא משום דכתיב בהו ונעלם מעיני דמשמע שנעלם מהם דבר ועל ידי כך עשו שגגה כדדרשי' באידך ברייתא ת"ר ישגו יכול יהו חייבין על שגגת (שעשו) [מעשה] ת"ל ישגו ונעלם הלכך דרשו ונעלם מעיני היינו בית דין שנעלמה מהם הוראה הקהל ועשו שתהא הוראה בב"ד ומעשה הקהל. אבל גבי עבודת כוכבים דלא כתיב ונעלם אלא והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. לא משמע דאיירי בב"ד כלל אלא בשגגת מעשה דעדה: **ולא** בעבודת כוכבים כו' דת"ר לפי שיצאת כו'. הקשה הרמ"ה ז"ל למה לי למילף עבודת כוכבים משאר מצות לענין העלם דבר ושגגת המעשה. והא בעבודת כוכבים גופא כתיב נעשתה לשגגה וכתיב כי לכל העם בשגגה. ודרשו מנייהו לעיל בפ"ק (דף ה'.) דמעשה תלוי בקהל והוראה תלויה בב"ד. אלמא לא מחייבי קהל בלא הוראת ב"ד. ותירץ דסוגיא דלעיל אליבא דר"מ ור"ש דלא מייתר להו קהלי למדרש בב"ד אבל לר' יהודה דדריש ליה מקהל יתירא לית ליה האי דרשא נעשתה לשגגה וברייתא דהכא ר"י דסתם ספרא ר' יהודה: **ואילו** משיח בעבודת כוכבים לא קתני. דלא קתני בעבודת כוכבים וכן המשיח אלמא דמשיח בעבודת כוכבים מחייב בשגגת מעשה גרידתא. וליכא למימר הא דקתני ולא בעבודת כוכבים אצבור ומשיח דאיירי בהו מקמי הכי דא"כ הו"ל למשבקי' למשיח עד לבסוף ולתני אין חייבין כו' ולא בעבודת כוכבים כו' והדר לתני וכן המשיח. והשתא דשבקי' עבודת כוכבים לבסוף משמע דמשיח בעבודת כוכבים לא מבעיא העלם דבר: **אלא** תנא הא וה"ה להך. פי' תנא (כו') [עבודת כוכבים] גבי ב"ד וה"ה לגבי משיח. דמשיח (כו') [כב"ד] אף לענין (כו') [עבודת כוכבים]: **וכפר** הכהן על הנפש השוגגת. הנפש זה נשיא השוגגת זה משיח. קרא יתירא קדריש שלא תאמר הואיל ויצא נשיא ומשיח מכלל יחיד בשאר מצות. אף בעבודת כוכבים כן. קמ"ל דבכלל יחיד נינהו. **ורבנן** האי בחטאה בשגגה הכי משמע וכפר הכהן על הנפש השוגגת דהיינו מעשה גרידתא. וכתב עלה בחטאה בשגגה. מי שחטאו בשגגה בשאר מצות דמביא כפרה גם בעבודת כוכבים בשגגת מעשה. יצא משיח שאין חטאו בשגגה גרידתא בשאר מצות אלא צריך הע"ד. שאינו מביא כפרה גם בעבודת כוכבים אם לא בהע"ד ושגגת מעשה: ושוין שבשעירה כיחיד. דכתיב ואם נפש אחת תחטא בשגגה אחד יחיד אחד נשיא ואחד משיח וכתיב והקריבה עז בת שנתה. ואע"ג בההיא קרא גופיה כתיב תחטא בשגגה למעט משיח בשגג"מ גרידתא. לא אמרי' דמשיח מייתי בשגגת מעשה דלהכי אהני מיעוטא דבחטאה בשגגה למעט משיח בשגגה גרידתא ואין לומר דמבחטאה בשגגה ממעטי' משיח לגמרי. ואם נפש אתי לרבויי [נשיא]. דא"כ לא לכתוב על הנפש השוגגת אלא הכי לכתוב וכפר עליו הכהן בחטאה (אלא) בשגגה [אלא] כתיב השוגגת לרבות משיח לאשמועינן דלא ממעטינן מבחטאה בשגגה אלא שאינו מביא בשגגה גרידתא אבל בהע"ד עם שגגת מעשה מביא שעירה. ואגב דכתיב השוגגת כתיב נמי הנפש דלרבות נשיא לא אצטריך: